

RESUMÉ

Studiestartens betydning for frafald på videregående uddannelser

Omkring 30 % af de studerende, der starter på en videregående uddannelse, stopper igen uden at gennemføre, og hovedparten af dem, der falder fra, stopper allerede i løbet af det første år. Det store frafald er omkostningsfuldt for både de frafaldne, uddannelsesinstitutionerne og samfundet. Forudsætningerne for at nedbringe frafaldet er ikke gode, da der er store huller i den foreliggende viden om, hvad frafald skyldes. Den mest solide viden er baseret på registerundersøgelser, der har begrænset udsigelseskraft med hensyn til de faktorer, som forventes at have størst betydning for frafald. Eksempelvis er det kun få studier, som har belyst betydningen af social og faglig integration, og hvad der fremmer dette.

En af de væsentligste faktorer, som ifølge tidligere forskning er vigtig for fastholdelse, er studiestarten, hvor de første erfaringer fra studiet i vid udstrækning ser ud til at være vigtige for, at de studerende kommer godt i gang på studiet.¹ Der findes dog endnu ikke særligt præcis viden om, hvilke aspekter af studiestarten der har betydning for de studerendes frafaldssandsynlighed, og hvor stor betydning de har.

På baggrund af både surveydata og registerdata fra samtlige videregående uddannelser i Danmark præsenterer dette notat ny, generel viden om studiestartens betydning for studerendes kortsigtede frafaldssandsynlighed, dvs. inden for det første semester.

Undersøgelsen bygger på data fra det forløbsstudie, som Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gennemfører blandt alle studerende, som blev optaget på en videregående uddannelse i sommeren 2016. Forløbsstudiet følger de nyoptagne studerende via surveys i august og oktober 2016 samt i marts 2017, og det løber fortsat.

Dette notat om studiestarten baserer sig på surveyen fra oktober 2016, hvor 14.660 studerende fordelt på de forskellige uddannelsessektorer har svaret på en række spørgsmål om deres studiestart. Hertil er koblet diverse registerdata om frafald og baggrundsvariable.

---

¹ Se fx Harvey, Drew og Smith (2006). "The first-year experience: a review of literature for the Higher Education Academy", The Higher Education Academy

Analyse på aggregeret niveau og individniveau

Betydningen af de forskellige aspekter af studiestarten er undersøgt på to niveauer: aggregeret for uddannelsesudbud samt på individniveau.

I analyserne på *aggregeret niveau* anvendes gennemsnitsværdier for hvert uddannelsesudbud til at måle kvaliteten af forskellige aspekter af studiestartsforløbet. Dette sker ud fra en antagelse om, at de studerendes gennemsnitlige vurdering af fx det sociale aspekt er den bedste tilgængelige indikator for kvaliteten af det sociale aspekt på de enkelte uddannelsesudbud. På den baggrund analyseres betydningen af forskelle i studiestartsforløbet mellem forskellige uddannelsesudbud for frafaldet.

I analyserne på *individniveau* ses der omvendt på betydningen af forskelle mellem studerende, der går på samme uddannelsesudbud. På den baggrund undersøges fx betydningen af tilfredshed med det sociale aspekt for studerende på de samme uddannelsesudbud.

2.1 Resultater på aggregeret niveau

Lange studiestartsforløb bidrager til at mindske frafaldet

Det er muligt at påvise en effekt af varigheden af studiestartsforløbet på de studerendes frafaldssandsynlighed: Længere studiestartsforløb bidrager generelt til at mindske frafaldet på universiteter og professionshøjskoler.

Når varigheden af studiestartsforløb øges med en dag, mindskes frafaldssandsynligheden i gennemsnit med cirka -0,2 procentpoint på universiteterne og med cirka -0,3 procentpoint på professionshøjskolerne. I lyset af at det samlede frafald for universitetsstuderende i perioden frem til 1. februar var på 6 %, udgør dette substantielle effekter. Både på universiteter og professionshøjskoler er der samtidig en såkaldt lofteffekt: Når varigheden af studiestartsforløbet overstiger omtrent ti dage på universiteterne og fem dage på professionshøjskolerne, bidrager yderligere forlængelse af forløbet ikke til at mindske frafaldet. Behovet for en længerevarende studiestart er dermed særligt udtalt på universiteterne.

Et stærkt socialt aspekt i studiestarten hænger sammen med mindre frafald

På universiteterne og professionshøjskolerne gælder det, at når der er et stærkt socialt aspekt i studiestarten, er der samtidig et mindre frafald. Det gælder også, når der tages højde for varigheden af studiestartsforløbet og andre aspekter af studiestarten, hvilket indikerer, at det sociale aspekt har en selvstændig, vigtig betydning for frafaldet.

Det sociale aspekt af studiestarten er målt med et indeks, hvor der blandt andet spørges ind til, om der har været gode rammer for at lære de medstuderende at kende, og om de sociale aktiviteter i studiestartsforløbet har rystet de studerende godt sammen. Når kvaliteten af det sociale aspekt øges med 1 point på indekset (svarende til forskellen mellem i høj grad enig og i nogen grad enig), modsvares dette af en gennemsnitlig ændring i de studerendes frafaldssandsynlighed på -1,9 og -1,8 procentpoint på henholdsvis universiteterne og professionshøjskolerne.

Andre faktorer uden betydning for det kortsigtede frafald

Notatet undersøger også en lang række andre forhold, hvor der på aggregeret niveau ikke kan findes nogen sammenhæng med de studerendes frafaldssandsynlighed. Det gælder faglig og praktisk rammesætning, introduktion til studieteknik, dannelse af studiegrupper og alkoholforbrug. Der er altså ingen påviselig effekt af disse faktorer på de studerendes kortsigtede frafaldssandsynlighed. Dermed dog ikke sagt, at disse aspekter ikke kan have nogen betydning for eksempelvis de studerendes trivsel og den faglige og sociale integration. Selvom der ikke kan påvises en sammenhæng med frafald, kan disse aspekter godt tænkes at bidrage til at skabe en bedre studiestart for studerende på andre parametre.

På erhvervsakademierne hænger dårlige studiestartsoplevelser sammen med stort frafald

De faktorer, som har betydning for de studerendes frafaldssandsynlighed på universiteter og professionshøjskoler, kan ikke påvises at have betydning for frafaldet på erhvervsakademierne, som generelt skiller sig ud i analyserne.² Der kan fx ikke påvises effekter af forskelle i varigheden af studiestartsforløbet på uddannelsesudbudsniveau og heller ikke af det sociale aspekt af studiestarten.

Det eneste, som konsekvent har betydning for frafaldet på erhvervsakademierne, når vi kigger på forskelle mellem uddannelser og uddannelsesudbud, er niveauet af dårlige studiestartsoplevelser. Det kan muligvis have betydning for resultaterne, at erhvervsakademierne generelt har kortere studiestartsforløb end de to øvrige sektorer, og at aspekter af studiestart og studiestartsforløb ikke kan spores, fordi omfanget af aktiviteterne har været for lille. Det er dog også muligt, at det skyldes helt andre forhold end dem, som er undersøgt i denne analyse.

2.2 Resultater på individniveau

Ud over at være påvirket af studieforløbets varighed og kvaliteten af det sociale aspekt er de studerendes frafaldssandsynlighed også følsom over for, hvordan de enkelte studerende hver især oplever studiestarten på universiteterne. Hvor de aggregerede resultater fokuserede på, hvad der har betydning på uddannelsesniveau, baserer de følgende resultater sig på de individuelle variationer inden for en uddannelse. Det er vanskeligt at afgøre, hvilke forskelle der kan henføres til deciderede effekter, og hvad der relaterer sig til individuelle forskelle mellem studerende, der eksisterede, før de startede på studiet. Uanset dette er det dog muligt at identificere en række faktorer, der systematisk hænger sammen med de studerendes frafaldssandsynlighed.

Dårlige studiestartsoplevelser hænger sammen med stor frafaldssandsynlighed

Studerende, der har haft dårlige studiestartsoplevelser, har større sandsynlighed for at falde fra. En forskel på +1 på indekset for dårlige studiestartsoplevelser (svarende til forskellen mellem ”I høj grad enig” og ”I nogen grad enig”) modsvarer af en gennemsnitlig ændring i frafaldssandsynligheden på 1,3 og 1,5 procentpoint på henholdsvis universiteter og professionshøjskoler. I lyset af det generelle frafaldsniveau i perioden er dette substantielle forskelle. Selvom der ikke kan påvises en sammenhæng på uddannelsesniveau, viser analyserne altså, at dårlige studiestartsoplevelser alligevel hænger sammen med de enkelte studerendes frafaldssandsynlighed på individniveau.

---

² På individniveau kan der ikke påvises effekter af studiestarten på de studerendes frafald, så også her skiller erhvervsakademierne sig ud sammenlignet med de andre sektorer.

Både stort og lille alkoholforbrug hænger sammen med højere sandsynlighed for at falde fra

Mens det ikke ser ud til at have betydning for de studerendes frafald, om de går på et uddannelsesudbud, hvor der generelt er et stort eller lille alkoholforbrug, så hænger det *individuelle* alkoholforbrug i løbet af den første måned sammen med den enkeltes frafaldssandsynlighed. På både universiteter og professionshøjskoler er det studerende med et middelstort alkoholindtag, der gennemsnitligt set har den mindste frafaldssandsynlighed, mens både et stort og et lille alkoholindtag er forbundet med en større sandsynlighed for frafald.

Det kan der være forskellige forklaringer på: Et for stort alkoholindtag kan tænkes at have sundhedsmæssige implikationer, som ikke er befordrende for en god studiestart. Et lille alkoholindtag kan tænkes at have sociale implikationer, fordi alkohol ofte har en social funktion i forbindelse med studiestart, som studerende med et lille alkoholindtag udelukkes fra. Endelig kan studerende, der drikker meget eller slet ikke, også være særlige typer af studerende.

Tilfredshed med den faglige og praktiske rammesætning hænger sammen med mindre frafaldssandsynlighed på universiteterne

Studerende, der er tilfredse med den faglige og praktiske rammesætning af studiestarten, har mindre sandsynlighed for at falde fra på universiteterne. Faglig og praktisk rammesætning handler fx om, hvorvidt den studerende har oplevet at få en god introduktion til uddannelsens faglige indhold, om krav og forventninger er blevet kommunikeret tydeligt, om de studerende har modtaget de informationer, de har brug for, mv. Konkret viser resultaterne, at en forskel i tilfredsheden på +1 point på indekset for faglig og praktisk rammesætning (svarende til forskellen mellem ”I høj grad” og ”I nogen grad”) gennemsnitligt modsvarer af en ændring i de studerendes frafaldssandsynlighed på -3,2 procentpoint.

Tilfredshed med det sociale aspekt af studiestarten hænger sammen med mindre frafaldssandsynlighed på universiteterne

Studerende, der er tilfredse med det sociale aspekt af studiestarten, har mindre sandsynlighed for at falde fra på universiteterne. Det handler fx om, hvorvidt der har været gode rammer for at lære de medstuderende at kende. Resultaterne viser, at en forskel i tilfredsheden med det sociale aspekt af studiestarten på +1 point på indekset for det sociale aspekt (svarende til forskellen mellem ”I høj grad” og ”I nogen grad”) i gennemsnit svarer til en forskel i de studerendes frafaldssandsynlighed på 3,1 procentpoint. Den subjektive tilfredshed med det sociale aspekt ser dermed ud til at være stærkere forbundet med de studerendes frafaldssandsynlighed, end det aggregerede mål for kvaliteten af aspektet på uddannelsesudbudsniveau er.

2.3 Perspektivering

Når varigheden af studiestartsforløbene bidrager til at mindske frafaldet på universiteter og professionshøjskoler, vidner det overordnet set om vigtigheden af, at uddannelsesinstitutionerne gør noget ud af studiestartsforløbene.

Det er særligt vanskeligt at komme godt i gang på universiteterne

Generelt indikerer analyserne, at det er vanskeligere for studerende at komme i gang på universiteterne end i de andre sektorer. Mens den ideelle længde af studiestartsforløbet på professionshøjskolerne er omkring fem dage, er det på universiteterne omkring ti dage. Denne særlige betydning af lange studiestartsforløb på universiteterne kan skyldes, dels at det kan være vanskeligere for universitetsstuderende at knække den faglige/akademiske kode, og dels at studerende samtidig i højere grad er overladt til selvstudier på universitetsuddannelser.

Derudover er det kun på universiteterne, at tilfredsheden med den faglige og praktiske rammesætning og det sociale aspekt af studiestarten har betydning for de studerendes frafaldssandsynlighed på individniveau. Dette kan muligvis forklares med, at der på universiteterne er en stærk faglig selvforståelse, som det kan være vanskeligt for studerende at blive fortrolige med. I kombination med mere konkurrenceprægede studiemiljøer kan det betyde, at forskelle i tilfredsheden med den faglige introduktion og det sociale aspekt får en større betydning end i andre sektorer.

Det sociale aspekt omfatter både formelle og uformelle studiestartsaktiviteter

Jo bedre kvaliteten af det sociale aspekt af studiestarten opleves, des mindre er sandsynligheden for, at de studerende falder fra. Det handler om fx studiestartsforløbets ikke-faglige elementer af mere eller mindre formel karakter, som har til formål at ryste de studerende sammen socialt. At de uformelle aktiviteter også har betydning, underbygges endvidere af, at både de studerendes alkoholforbrug og dårlige studiestartsoplevelser kan påvises at hænge sammen med det kortsigtede frafald.

Betydning af dårlige studiestartsoplevelser vidner om sårbar situation

Dårlige oplevelser betyder – uafhængigt af om de studerende i øvrigt har vurderet det sociale aspekt af studiestarten til at være godt eller skidt – at de studerende i højere grad er tilbøjelige til at stoppe på uddannelsen. Her er de studerende blandt andet blevet spurgt om, hvorvidt der har været sociale aktiviteter, som de ikke har haft lyst til at deltage i. Det kan være et resultat af, at mange unge kan opleve at befinde sig i en sårbar situation i forbindelse med opstart på studiet. Mange er flyttet hjemmefra for første gang, måske til en ny by, og står over for at skulle opbygge nye venskaber og indgå i et nyt socialt miljø på uddannelsen. Det kan bidrage til at forklare, hvorfor unge, der får dårlige studiestartsoplevelser, også har større risiko for at kaste håndklædet i ringen og stoppe på uddannelsen.

Alkoholpolitik bør fokusere på både dem, der drikker meget, og dem, der ikke drikker

Selvom det ikke har betydning for de studerende, om de går på et uddannelsesudbud, hvor der generelt er et stort eller et lille alkoholforbrug, viser analysen, at der er en sammenhæng mellem det individuelle alkoholforbrug i løbet af studiestarten og de studerendes kortsigtede frafald. Dette fund bør ikke tages for bogstaveligt. Det er næppe det manglende eller overdrevne indtag af alkohol som sådan, der har betydning for, om de studerende falder fra. Det ændrer dog ikke ved, at begge grupper på baggrund af analysen kan påvises at være mere frafaldstruede. Som uddannelsesinstitution er det derfor relevant at have en alkoholpolitik, der tager hånd om studerende, der drikker for meget, og som samtidig skaber gode rammer for, at studerende, der ikke drikker alkohol, kan indgå i studiestartsaktiviteterne på lige fod med de øvrige studerende. Også her er det oplagt at være opmærksom på vigtigheden af at have en god rammesætning af både formelle og uformelle studiestartsaktiviteter.

Feedback fra studerende giver mulighed for at målrette indsats

Flere af de omtalte faktorer har vist sig først og fremmest at have betydning på individniveau. Det gælder dårlige studiestartsoplevelser og de studerendes alkoholforbrug, men på universiteterne også den faglige og praktiske rammesætning af studiestarten. Det indikerer, at der er behov for en høj grad af opmærksomhed på de enkelte studerende med hensyn til disse aspekter. En måde at arbejde med dette på kunne eksempelvis være at indarbejde feedback fra de studerende i løbet af studiestarten, så institutionerne har mulighed for løbende at blive opmærksomme på, hvilke studerende der har haft dårlige studiestartsoplevelser eller er utilfredse med studiestarten.

Fire pointer om studiestart og frafald på videregående uddannelser

---

- *Studiestarten har betydning for frafaldet* og skal derfor tages alvorligt. Det er især afgørende, at den er tilstrækkelig lang, og at det sociale aspekt er i højsædet i forbindelse med både formelle og uformelle aktiviteter.
  - *Det er især vanskeligt for de studerende på universiteterne at komme godt i gang.* Her er behovet for lange studiestartsforløb særligt udtalt. Samtidig spiller de studerendes tilfredshed med både det sociale og den faglige og praktiske rammesætning også en særlig rolle, måske fordi mange kan have svært ved at knække den akademiske kode.
  - *Dårlige studiestartsoplevelser* har en direkte sammenhæng med studerendes frafaldssandsynlighed, og det vidner om, at mange studerende befinder sig i en sårbar situation.
  - *Der bør være en alkoholpolitik*, som tager højde for, at man har en større frafaldssandsynlighed, både når man drikker for meget under studiestarten, og når man ikke drikker.
-

Styrker og begrænsninger i effektanalysen

Effektanalysen er gennemført som et tværsnitsstudie med observationelle data, hvor det ofte er vanskeligt at kontrollere for alle relevante bagvedliggende variable. Det gør det vanskeligt at skelne mellem, hvad der er selektionseffekter, og hvad der er reelle kausaleffekter, i analyserne. I nærværende analyser har det dog været muligt at tage højde for de mest oplagte selektionsmekanismer forbundet med, at det ikke er tilfældigt, hvilke studerende der bliver optaget på hvilke studier, eller hvordan studiestartsforløbet opleves. Samtidig er der kontrolleret for en række væsentlige forhold vedrørende de studerendes forventninger, selvtillid og motivation inden studiestart. I kombination med registerdata giver dette en stærk kontrol for en række faktorer, som ellers ofte er uobserverbare. Det kan ikke udelukkes, at der alligevel kan være uobserverede tredjevariable af betydning.

FIGUR 1.1

Effekten af forskellige aspekter af studiestarten på studerendes frafaldssandsynlighed, ændringer i procentpoint

	Universiteter		Professionshøjskoler		Erhvervsakademier	
	Aggr.	Individ	Aggr.	Individ	Aggr.	Individ
Det sociale aspekt af studiestartsforløbet	-1,9	-3,1	-1,8	-	-	-
Dårlige studiestartsoplevelser	-	-1,3	-	-1,5	-2,1	-
Varighed af studiestartsforløb, per dag	-0,2	-	-0,3	-	-	-
Alkoholforbrug (dage med >5 genstande)	-	-2,1	-	-3,6	-	-
Alkoholforbrug ² (dage med >5 genstande)	-	0,3	-	0,6	-	-
Faglig og praktisk rammesætning	-	-3,2	-	-	-	-
Intro til studieteknik mv.	-	-	-	-	-	-
Initiativ til studiegruppe (ja /nej)	-	-	-	-	-	-

Kilde: EVA's studiefrafaldspanel, 2017, registerdata fra Danmarks Statistik og frafaldsdata fra de videregående uddannelsesinstitutioner.

Note: Tallene i tabellen angiver, hvor mange procentpoint halvårsfracfaldssandsynligheden falder ved en ændring på +1 på hver af de angivne faktorer. De forskellige uafhængige variable er dog ikke målt på samme skala. De aggregerede analyser er gennemført med den lineære sandsynlighedsmodel, hvor der tages højde for autokorrelation på uddannelsesudbudsniveau ved hjælp af random effects. Individanalyserne er gennemført med den lineære sandsynlighedsmodel, hvor uddannelsesudbudsniveauet holdes konstant ved at specificere en fixed effects-model. I tabellen er der kun afrapporteret signifikante effekter (alpha-niveau på 0,05). Se analysekapitler og appendiks for nærmere information om resultaterne.

N for aggregeret niveau: universiteter: 25.519, professionshøjskoler: 15.246, erhvervsakademier: 6.522

N for individniveau: universiteter: 8.147, professionshøjskoler: 3.273, erhvervsakademier: 1.535